

קול צופיין

קול צפ"ר נשאו קול יחדו ירגנו

גיליון מס' 1059

קורה תשפ"א השיעור השבועי מיסודו של מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל האל-קי הרב **מרדכי אליהו** זצוק"ל

השיעור נמסר ע"י הרה"ג **שמואל אליהו** הרב הראשי של צפת

פסוקי דזמרא

עד שהיו מוגיעים קרוב למעלת הנבואה

מזמורי אסף ובני קרה בתהלים

מעלותיו של קרה

וקרה שפקח ה'ה מה ראה לשטות הוא?

קרה היה מוכשר מאוד. היה לו כוח השפעה ציבורי חזק כל כך עד שהוא הצליח לכנס את עם ישראל כולו נגד משה. על הכישרונות שלו אפשר ללמוד מהמדרש ששואל "וקרה שפקח ה'ה מה ראה לשטות הוא? אלא עינו הטעתו. ראה שלשלת גדולה עומדת הימנו, שמואל ששקול כמשה ואהרן שנגמרו (תהלים ט) 'משה ואהרן בכהניו ושמואל בקראי שמו'. עשרים וארבעה משמרות עומדות מבני בניו שקלם מתנבאים ברוח הקדש (ד"ה א מה) 'כל אלה בנים להימן' אמר אפסר הגדולה הזו עתידה לעמוד לפני ואני אדם? ולא ראה יפה לפי שבניו עשו תשובה ועומדין מהו, ומשה ה'ה רואה" (במדרש רבה במדבר יח ח).

על אף כל המעלות של קרה - עשיר, פיקח, בעל כוח השפעה ובעל רוח הקודש - עינו הטעתה אותו כי היה לו אינטרס, לעומת משה שהיה נקי משיקולים זרים ולא לקח מבני ישראל שום טובות הנאה: "לא חמור אהך מהם נשאתי ולא הרעתי את אחד מהם" (במדבר טו, טו). שמואל שהיה מבני בניו של קרה נזהר מנגיעות אישיות כמו משה "את שור מי לקחתי וקמור מי לקחתי, ואת מי עשיתי את מי רצותי, ומי מי לקחתי כפר ואעלים עיני בו ואשיב לכם" (שמואל א פרק יב ג) ולכן הוא הצליח לדורות.

משמרות כהונה מצאצאיו של קרה

מצאצאיו של קרה היו גם משמרות כהונה בעלי רוח הקודש.

אסף היה מבני גרשון (דברי הימים א ו) והיו מבניו ארבע משמרות לווים "על יד-אסף הנבא עלי-ידי הפלף". ידותון היה מבני מררי (כנראה - עין גר"א) "הנבא עלי-הדות והלל לה" והיו מבניו שש משמרות לוויה. הימן היה בנו של יואל בן שמואל צאצא של קרה והיו מבניו 14 משמרות לוויה (ומה שכתוב במדרש לעיל שהיו מבני קרה 24 משמרות כהונה, מן הסתם התחתנו בני אסף וידותון עם בנות מצאצאי קרה).

רוח הקודש של בני קרה מביאה אותם לכתוב בתהלים 11 מזמורים שנקראים על שמם. לדעת רש"י חיברו אותם שלושת בני קרה "אסיר ואלקנה ואביאסף" שהיו בעצת אביהם ונבלעו באדמה יחד איתנו. בשעת המחלוקת הם פרשו, וכשנבלעו כל סביבותיהם ופתחה הארץ את פיה נשאר מקומם בתוך פי הארץ. הגמרא (מגילה יד ע"א) אומרת "מקום נתבצר להם בגיהנם, ועמדו עליו", ואומר רש"י: "ושם אמרו שירה ושם יסדו המזמורים הללו". אחר כך הם "עלו משם ושרתה עליהם רוח הקודש ונתנבאו על הגליות ועל חרבן הבית ועל מלכות בית דוד" (רש"י תהלים מ"ב, ולפי סדר הפסוקים כנראה שעלו בסוף ארבעים השנים. עין כתב סופר במדבר כו יא).

מלבד המזמורים הללו יש 12 מזמורים של אסף. ובמדרש "על דעת רב אין אסף בכלל בני קרה. על דעת ר' יוחנן הוא אסף דהכא הוא אסף דתמן אלא על ידי שהיה בן תורה זכה לומר שירה עם אחיו וזכה לומר שירה בפני עצמו" (מדרש רבה שיר השירים ד ה). לדעת רב אסף הוא מבני גרשם, מהמשמורים באוהל מועד ובבית המקדש. קושרת לפני משפן אהל-מועד בשיר עדי-בנות שלמה את-בית ה' בירושלם" (דברי הימים א ו כד). לדעת רבי יוחנן אסף - הוא אביאסף מבני קרה.

מזמורי אסף ובני קרה בתפילה

המזמורים הללו כל כך חשובים עד ששלושה מזמורים של בני קרה ואסף היו אומרים במקדש בשיר של יום, ואנחנו אומרים אותם היום בתפילת שחרית. גם תפילת מנחה נפתחה ב"למנצח על הגתית לבני קרח מזמור: מה ידיות משפנותיך ה' צבאות". לפני תקיעת שופר בראש השנה אומרים "למנצח לבני קרח מזמור: כל העמים תקעו כף, הריעו לאלהים בקול רנה". בסוכות אנו אומרים "למנצח משפיל לבני קרח: פאיל תערג על אפיקי מים". בתיקון חצות, בצום גדליה ובעשרה בטבת אומרים "מזמור לאסף. אלהים באו גוים בנחלתך". במוצאי כיפור אומרים מזמור

"עת צרה היא ליעקב וממנה יושע"

בעז"ה תתקיים עצרת תפילה בכותל המערבי ביום ראשון ג' תמוז בשעה 18:00

בהשתתפות הרה"ג שמואל אליהו שליט"א

כפי שהורה הרה"ג **מרדכי אליהו** זצ"ל לעשות כדברי הרמב"ם (תענית א, ב): "דבר זה מדרכי התשובה הוא שבזמן שתבוא צרה ויזעקו עליה ויריעו, ידעו הכל שבגלל מעשיהם הרעים הורע להן... וזה הוא שיגרום להסיר הצרה מעליהם".

של בני קרח. בבית אבל ל"ע גם כן. סך הכול שילבו אנשי כנסת הגדולה וחכמי הדורות 11 מזמורים של בני קרח ואסף בתפילות השונות. כל זה כדי ללמד שגם מי שהיה בשאול יכול לצאת משם ולהגיע לדרגה הכי גבוהה ברוחניות ואין ייאוש בעולם כלל.

לסחוף את העם

עוד טעם הוא הכוח של אסף ובני קרח לסחוף את לבבות כל ישראל, לקרב אותם אל הקודש.

דוגמה לכולם היה אלקנה שהיה מצאצאי קרח ועורר את כל ישראל אחריו לעלות לרגל לשילה "וְאֵל תְּבוֹז כִּי יִקְנֶה אֶפְרָיִם. אָמַר ר' יְעִיָּא, אִם נִדְּקָנָה אֲוִמְתָּךְ (אם נעשו העם חזקנים וחלשים מעשות מצוה) עֲמוּד וְגֹדְרָה בְּשֵׁם שְׁעֵשָׂה יִלְקָנָה, שְׁהִיָּה מְדִרְיָךְ אֶת יִשְׂרָאֵל לְפַעְמֵי רְגָלָם. ה"ה"ד (שמואל א, א, ג) וְעָלָה הָאִישׁ מְעִירוֹ וְגו'" שהיה עולה ומזרו אחרים לעלות עמו (ירושלמי ברכות ט). שמואל הנביא בנו אחריו היה מעורר את כל ישראל לתשובה: "וְהֶלֶךְ מִדֵּי שָׁנָה בְּשָׁנָה וְסָבַב בֵּית אֵל וְהִגְלָגַל וְהִמְצִיפָה וְשִׁפְטָה אֶת יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל הַמְּקוֹמוֹת הָאֵלֶּה" (שמואל א פרק ז טז). מהכוח הזה הוא מקים את מלכות ישראל ומכין את תוכניות בית המקדש. את הכשרון לסחוף לבבות הם ירשו מקרח אבי אביהם.

מביאים את ישראל "קרוב למעלת הנבואה"

בני ובני בניו של קרח היו יודעים "לְהִרְיֵם קִרְיָן" (דה"א כה ה) להגדיל את כבוד האלוקים בעוצמה רבה. להביא את בני ישראל העולים לרגל לשמחה, להתעוררות של תשובה עד כדי דבקות בה' "הַנְּבִיאִים בְּכַנְזוֹת בְּנִבְלִים וּבְמִצְלָתִים". וזה מה שצריך כל מתפלל לעשות. "המתפלל צריך שיכין בלבו פירוש המלות שמוציא בשפתו; ויחשוב כאלו שכינה כנגדו וכו' וכך היו עושים חסידים ואנשי מעשה, שהיו מתבודדים ומכוונים בתפלתם עד שהיו מגיעים להתפשטות הגשמות ולהתגברות כח השכלי, עד שהיו מגיעים קרוב למעלת הנבואה" (שולחן ערוך סימן צח א). לכן השתמשו חכמים במזמורים של אסף ובני קרח.

הכמיהה לבית המקדש ותפקידו: "רוקמו ה' אֱלֹהֵינוּ וְהַשְׁתַּחֲוֹו לְהַדָּם רְגָלָיו קְדוֹשׁ הוּא: רוקמו ה' אֱלֹהֵינוּ וְהַשְׁתַּחֲוֹו לְהַר קְדוֹשׁ. כי קדוש ה' אֱלֹהֵינוּ" (תהילים טז). שלושה פסוקים אח"כ מדברים על רחמים: "וְהוּא רַחוּם יִכְפֹּר עָוֹן. וְלֹא יִשְׁחָת וְהַרְבֵּה לְהַשִּׁיב אָפּוֹ. וְלֹא יַעֲיֵר כָּל חַמְתּוֹ: (תהילים עח לח). אֲתָה ה' לֹא תִכְלָא רַחֲמֶיךָ מִמֶּנִּי. תִּסְדָּךְ וְאַמְתָּךְ תִּמְיֵד יִצְרוּנִי: (מ"ב) זָכַר רַחֲמֶיךָ ה' וְחִסְדֶּיךָ. כִּי מַעֲוָלִים הָפִיָּה: (כה ו). ובסוף שני פסוקים המדברים על העזו שנותן בית המקדש: "תִּגְנוּ עַל לְאֵלֹהִים עַל יִשְׂרָאֵל גְּאֻנָּתוֹ. וְעִזּוּ בְּשִׁחָתָם: נוֹרָא אֱלֹהִים מִמְּקַדְשֶׁיךָ. אֵל יִשְׂרָאֵל. הוּא נִתַּן עַל וְתַעֲצֻמוֹת לְעַם בְּרוּךְ אֱלֹהִים" (תהילים סח).

אמרו הודו גם בבית המקדש

גם בבית המקדש היו אומרים מזמור "הודו" בעת הקרבת קרבן תמיד, ולומדים את זה מכך שהמזמורים הללו נמצאים גם בתהלים בשינוי קטן אבל משמעותי. החצי הראשון שהיו אומרים בתמיד של שחר נמצא בפרק ק"ה. החצי השני שהיו אומרים בתמיד של בין הערביים נמצא בפרק צ"ו שמתחיל במילים: "שירו לה' שיר חדש שירו לה' כל הארץ". שני המזמורים בתהלים שונים בכמה מילים שמלמדות כי היו אומרים אותו בנוסח חדש בבית המקדש. במקום "הודו וְהִדְרָ לְפָנָיו עֲוֹ וְחִדְוָה בְּמִקְוֹ" שכתוב בדברי הימים (א פרק טז כז), נאמר בתהלים "הודו וְהִדְרָ לְפָנָיו עֲוֹ וְתִפְאֶרֶת בְּמִקְדָּשׁוֹ" (צו ו). וכן כל השינויים האחרים נובעים משינוי זה.

לחבר הודו לקרבנות

זאת הסיבה שבגללה אנו אומרים בתפילה את המזמורים של דברי הימים ולא של תהילים, כי אנו בימים שלפני בניין בית המקדש כמו בדברי הימים ומתפללים לבנינו. בגלל הקשר בין "הודו" לקרבנות ולבית המקדש כתב החיד"א בעבודת הקודש שאין להפסיק הרבה בין פרשת התמיד ל"הודו", שנתקן על אמירת התמיד. וכן כתב הבן איש חי (מקץ יא) כי לכן "טוב לסמוך אמירת פסוקים של הודו לפרשת התמיד ואיזהו מקומן בכל מה דאפשר".

עשר לשונות של הודאה

הבית יוסף הדגיש כי במזמור זה עשר לשונות של הודאה כנגד עשר מכות שהביא הקדוש ברוך הוא על המצרים ועשרה ניסים שנעשו לאבותינו על הים. הב"י לא מנה את עשר לשונות ההודאה, ואם מתבוננים בפרק "הודו" מגלים כי בשני הפסוקים הראשונים לבד יש שש לשונות של הודאה שונים: 1. הוֹדוּ לָהּ. 2. קְרָאוּ בְשִׁמּוֹ. 3. הוֹדִיעוּ בְּעַמִּים עֲלִילָתֵינוּ. 4. שִׁירוּ לוֹ. 5. זָמְרוּ-לוֹ. 6. שִׁיחוּ בְּכָל-נִפְלְאוֹתָיו. וגם במזמור של בין הערבים: 7. שִׁירוּ לָהּ כָּל-הָאָרֶץ. 8. בְּשִׁירוֹ מִיָּם-אֵל-יָם וְשִׁוְעָתוֹ. 9. סִפְרוּ בְּגוֹיִם אֶת-כְּבוֹדִי. 10. בְּכָל-הָעַמִּים נִפְלְאוֹתָיו.

גם בדורנו אנהו צריכים להשתמש בכל סגנונות ההודאה כדי לקרוא בשם ה' ולהודיעו לכל העולם. גם בשיורים, גם בסיפורים, גם במאמרים, גם בתמונות וגם בסרטים. כשם שהוא גאל אותנו בכל הכלים במצרים, כך גם אנו משיבים לו באותה דרך ומודים בכל סוגי ההודאה.

אל נקמות – נקמה בגויים שהחריבו בית מקדש והרגו חכמי ישראל

גם הפסוקים שנאמרים ב"אל נקמות" נועדו לעורר את דרישת המקדש. אל נקמות נאמר על החורבן שהחריבו הגויים את בית המקדש והרגו את חכמי ישראל, ובמיוחד את עשרת הרוגי מלכות. אל נקמות הוא פסוקים מלוקטים מהתהילים, ועל שלושה מהם נאמר בירושלמי "לְעוֹלָם לֹא יֵהָא הַפְּסוּק הַזֶּה זָז מִתּוֹךְ פִּיךָ" (ברכות ריש פ"ה, בית יוסף אורח חיים סימן ג). ומהו הפסוק? "ה' צְבָאוֹת עֲמָנוּ מִשְׁגָּב לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סִלְה" (תהילים מו, יב); "ה' צְבָאוֹת אֲשֶׁרֵי אָדָם בְּטַח בְּךָ" (תהילים פד, ג); "ה' הוֹשִׁיעָה. הַקְּלֶף יַעֲנֵנוּ בְּיוֹם קְרָאנֵנוּ". ומשמעותם היא שה' עזר בעבר ועוזר בהווה, על כן אשרי מי שבוטח בו. והוא יושיע אותנו ויענה לתפילתנו.

גם בדורנו אנהו צריכים להשתמש בכל סגנונות ההודאה כדי לקרוא בשם ה' ולהודיעו לכל העולם. גם בשיורים, גם בסיפורים, גם במאמרים, גם בתמונות וגם בסרטים. כשם שהוא גאל אותנו בכל הכלים במצרים, כך גם אנו משיבים לו באותה דרך ומודים בכל סוגי ההודאה

מהודו עד ברוך שאמר – דרישת המקדש

דרישת המקדש שמעורר את העולם כולו

כדי שנוכל להתעלות באמצעות המזמורים עד קרוב למעלת הנבואה, נתבונן בהם ונראה כי "הודו לה' קראו בשמו" הוא המזמור שאומר דוד בעת שהעלו את ארון ברית ה' לירושלים. ויביאו את ארון האֱלֹהִים ויצִיגו אתו בַּתּוֹף הָאֵהָל אֲשֶׁר נָטָה לוֹ דָוִד וַיִּקְרְבוּ עֲלוֹת וּשְׁלָמִים לְפָנָי הָאֱלֹהִים" (דברי הימים א, טז א). והסביר מרן הבית יוסף (ג) שכל השנים שהיה הארון באוהל בירושלים לפני שנבנה בית המקדש תיקן דוד שיהיו אומרים את המזמור הזה "כי בתמיד של שחר אומר מהודו לה" עד 'ובנביאי אל תרעו', ובתמיד של בין הערבים מן 'שירו לה' עד 'והלל לה'".

דרשו ה' ועזו – זה בית המקדש

דוד תיקן לומר את המזמורים הללו כדי לבקש את בית המקדש. כך מסביר שם רש"י את המלים "דרשו ה' ועזו" – "מקדש וארון נקראו עזו דכתיב 'ויתן לשבי עזו' (תהילים עח) שנתן ארונו להביאו בשבי. וכתוב 'קומה ה' למנוחתך אתה וארון עוזך" (תהילים קלב) ועל כן נקרא אלעזר השומרו עזא על שם ששמר הארון שנקרא עז". במזמור של הודו אנהו מזכירים את הברית שאלוקים כרת את האבות שהפיצו את דבר ה' בעולם. כדי להזכיר שהצורך בבית המקדש הוא בגלל שבמקום הזה אנו קוראים בשם ה' בעולם, כמו שעשו האבות ובגלל זה נכרתה איתם הברית. לכן בסוף "הודו" הוסיפו שבעה פסוקים ממקומות שונים המדברים על

אַרומקף ה' – הבקשה של דוד לבית המקדש

הכותרת של המזמור בתהילים המתחיל במילים "אַרומקף ה' פי דליתני. ולא שמתחת איבי ליי" היא "מזמור שיר חנוכת הבית לדוד". אנחנו לא אומרים את הכותרת כי אנחנו לא בחנוכת הבית אלא בתפילה על של דוד לבית המקדש. בתפילה הזו נאמר: "ה' אלהי. שועתי אלקי ותפאני: ה' העלית מן שאול נפשי. חיייתי מירדי בור". וכו'. תפילה שבזכותה נבנה בית המקדש ונקרא בית המקדש על שמו של דוד.

מסמיכים תפילה על בית המקדש לקרבנות

מנהג אשכנז הוא לומר ברוך שאמר לפני הודו כדי להקדים ברכה לכל המזמורים (טור או"ח ס' נא). נוסח הספרדים ונוסח ספרד הוא לומר מהודו עד ה' מלך לפני ברוך שאמר, כדי להדגיש שכולם תפילה על בית המקדש ועל כן הם סמוכים לקרבנות.

"נהלך ה' אלוהינו. בשבחות ובזמירות. ונגדך ונשבחך. ונפארך ונמליכך" כך מתחיל המזמור "הללי נפשי את ה'". ומסיים ב"מלך ה' לעולם אלהיך ציון לדר ודר הללויה" (תהילים קמז). כך המזמור העוסק ב"בונה ירושלים" שהיא עיר מלכות בית דוד (תהילים קמז). כך המזמור "הללו" שעוסק ב"מלכי ארץ וכל לאמים. שרים וכל שפטי ארץ" שיהללו את ה' (תהילים קמח). ושתהיה נקמה במי שמפריע למלכות ה' וגאולת העולם (תהילים קמט) וממילא "כל הנשמה תהלל יה הללויה" (תהילים קנ).

ישתבח שמך לעד מלכנו

לפני ישתבח אנו חוזרים ואומרים "ה' מלך, ה' מלך, ה' ימלך לעולם ועד" פעמיים בעברית, וחוזרים על כך בתרגום כי אנו רוצים לדבר על מלכות ה' בעולם ולכן אומרים "פי לה' המלוכה. ומושל בגוים: ועלו מושעים בהר ציון לשפט את הר עשו. ויהיה לה' המלוכה: יהיה ה' למלך על כל הארץ. ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד".

על כן לא פלא שברכת "ישתבח" מזכירה את מלכות ה' חמש פעמים. "האל המלך הגדול והקדוש בשמים ובארץ". פי לך נאה וכו' קדשה. ומלכות. "ברוך אתה ה' מלך גדול ומקלל בתשבחות. אל ההודאות. אדון הנפלאות. בורא כל הנשמות. רבון כל המעשים. הבוחר בשירי זמרה מלך אל חי העולמים אמן".

הכנה לתפילה

כל המלכות של פסוקי דזמרה היא הכנה למלכות שאנו ממליכים את ה' עלינו בקריאת שמע וברכותיה ובתפילת י"ח (שו"ע צג א-ב). זו הסיבה שבגללה בברוך שאמר אנו אוהזים רק שתי ציציות בדינו (פ"ח זמירות ד) שהן מלמדות אותנו על כוח ראיית ה' בעיני השכל. "וראיתם אותו" בשלב חלקי. ואילו בקריאת שמע אנו אוהזים בדינו ארבע חוטי הציצית (שער הכוונת קריאת שמע ח). שזו הכרת ה' וראייתו בדרגה יותר גבוהה (פסקי תשובות או"ח נא ג).

ברוך שאמר וישתבח לנשים

מכיוון שפסוקי דזמרה הם הכנה לתפילה, ונשים חייבות בתפילה, הן חייבות גם בפסוקי דזמרה ומברכות ברכת ברוך שאמר וישתבח עם שם ומלכות. כן כתב המשנה ברורה (ע ס"ב ב) בשם רבי עקיבא איגר "דהעיקר ניתקנו בשביל התפלה אם כן ממילא חייבות". וכן כתב כף החיים "ועל כן נוהגות הנשים שיעודות ללמוד, להתפלל כל סדר התפלה כמו האנשים אין פחות. מפרשת העקידה עד סוף עלינו לשבח" (סימן ע ס"ק א). ולא אומרים סב"ל בדבר שכך נהגו.

ברוך שאמר נפל מהשמיים

כתב הטור בסימן נ"א שמקור ברוך שאמר הוא בספר היכלות לרבי ישמעאל כהן גדול שכתב כי "שבח זה תיקונוהו אנשי כנה"ג על פי פתקא דנפל מן שמיא". ובוודאי יש בזה הרבה סודות. אבל בפשט אנו יכולים להבין על פי הכלל של מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיעא. ובמלכותא דארעא, בחירות יש רק כאשר יש חופש לבחורים להחליט מי יהיה המלך. לא כמו שעושים בחירות בסוריה ובארץ שאין בחירה לבחורים להחליט מי המלך. שבחירות שכאלה אין להם שום כבוד למלך הנבחר. לכן ברוך שאמר לא נכתב כהלכה בגמרא או במדרשים אלא כבחירה חופשית שלנו, ורמזו לנו על כך בפתק מהשמיים, שזה דבר שאינו מחייב מבחינה הלכתית.

מכיוון שפסוקי דזמרה הם אתערותא דלתתא, יש לומר פסוקי דזמרה בנחת ולא במרצה כאילו רוצה להתפטר מהם (שו"ע נא ח) ו"מזמור לתודה יש לאומרה נגינה, שכל השירות עתידות ליבטל חוץ ממזמור לתודה" (שו"א נא ט). "לפי שבכל יום נעשה לאדם נסים הרבה" (ועיין רמב"ן עה"ת פי בא "דכל מה שמתרחש לבני ישראל הן יחיד הן רבים הם כולם נסים מן השמים ומי שמאמין שיש בזרע ישראל דרך הטבע בלי נס הרי אין לו חלק בתורת משה רבינו". ובסדר כתב דמזמור לתודה דוד קבעו לאמרו בכל יום לפני הארון - פסקי תשובות שם).

חכמינו השתמשו

בתפילות אסף ובני קרח כי הם הראו לכולם שגם מי שהיה בשאול יכול לצאת משם ולהגיע לדרגה הכי גבוהה ברוחניות ואין ייאוש בעולם כלל. הם השתמשו בתפילות של אסף ובני קרח כי הם ידעו לסחוף את לבבות כל ישראל ולקרר אותם אל הקודש

מה' מלך עד ישתבח – דרישת מלכות ה' המתגלה בישראל

ימלך ה' לעולם אלהיך ציון לדר ודר הללויה

מלכות ה' מתגלה בציון וירושלים. כך אנחנו אומרים בפסוקי דזמרה "ימלך ה' לעולם אלהיך ציון לדר ודר הללויה". הסבר הפסוק נמצא בתפילת ראש השנה "ותמלך אתה הוא ה' אלהינו מנהיג על כל מעשיך. בהר ציון משפן כבודך. וירושלים עיר מקדשך. כפתוב בדברי קדשך: ימלך ה' לעולם אלהיך ציון לדר ודר הללויה".

כן אנו מתפללים בראש השנה וכיפור ואומרים כי מלכות ה' נעשית באמצעות בני ישראל ולא באמצעות אומות אחרות. כך אנו אומרים "ויאמר כל אשר נשמה באפו: ה' אלהי ישראל מלך. ומלכותו בכל משלה".

ה' מלך ה' מלך ה' ימלך לעולם ועד

על גילוי מלכות ה' בציון וירושלים על ידי עם ישראל סובבים כל פסוקי דזמרה. החל מפסוקים "ה' מלך ה' מלך ה' ימלך לעולם ועד" שאומרים לפני ברוך שאמר ואומרים אחריהם "יהיה ה' למלך על כל הארץ, ביום ההוא יהיה ה' אחד, ושמו אחד", ומיד אחר כך מתפללים על קיבוץ גלויות שדרכו מלכות ה' מתגלה. "הושיענו ה' אלהינו, ונקצנו מן הגוים, להודות לשם קדשך, להשתבח בתהלתך". זה גם התוכן של למנצח שאנו אומרים בו "יודוך עמים אלהים. יודוך עמים כלם" כשיראו כולם שארץ ישראל נותנת יבולה בעת הגאולה.

הפסוקים על מלכות ה' מופיעים שש פעמים בפסוקי דזמרה. שניים לפני ברוך שאמר, פעם אחת ב"הי כבוד", פעמיים בשירת הים ואחד בתרגום. ללמדך שזה עיקר פסוקי דזמרה. על כן אנו אומרים בברוך שאמר "בשירי דוד ועבדך נהלך ה' אלהינו. בשבחות ובזמירות. ונגדך ונשבחך. ונפאריך. ונמליכך. ונפיר שמך מלכנו אלהינו יחיד חי העולמים. מלך משבח ומפאך עדי עד שמו הגדול. ברוך אתה ה' מלך מקלל בתשבחות".

מלכותך מלכות כל עולמים

על מלכות ה' בעולם כולו אנו מתפללים במזמור לתודה ואומרים "הריענו לה' כל הארץ" דרך ישראל עמו וצאן מרעייתו. על כך מתפללים גם ב"הי כבוד" "מפאריך שמך עד מבואו. מקהל שם ה'" דרך עם ישראל וירושלים "פי בחר ה' בציון. אנה למושב לו: כי יעקב בחר לו יה'. ישראל לסגלתו". כך גם מודים ב"אשרי" שמתחיל במילים "אַרומקף אלוהי המלך" וממשיך "מלכותך מלכות כל עולמים. וממשלתך בכל דור ודר" - "להודיע לבני האדם גבורתי. וכבוד הדר מלכותי" (קמח).

כך כל המזמורים מתחילים בתהילה לה' ומתוך כך מגיעים למלכותו.

"השמים מספרים" הארת השבת

בבית יוסף (נ) כתב כי "בשבתות וימים טובים מוסיפים אחר הודו לה', 'השמים מספרים', 'רננו צדיקים', 'לדוד בשנותו', 'תפלה למשה', 'יושב בסתר', 'הללו את שם ה'". ויש מקומות מסדרין אלו המזמורים בסידור אחד ומוסיפין מזמורים אחרים" וסיים "ומשמע מדברי ארחות חיים שאין אומרים מזמור השמים מספרים בחול וכן נראה מדברי הזוהר פרשת (תרומה דף קלו וקלז וע"ש), וכן הוא בדרכי משה".

ובזוהר תרומה משמע כי יש הארה מיוחדת בשבת "לשמוע" את השמיים שמספרים כבוד אל, ולשמוע את דברי הרקיע שמספרים על מעשי ידיו של ה'. כך יום ליום יביע אומר, ואנו שומעים אותו בגלל הנשמה היתירה שיש לנו בכל שבת ושבת.

בגלל קדושת השבת אנו גם מרגישים את נוכחות ה' בתורה, ועל כן אנו מוסיפים שם ה' לתורה ולכל השאר "תורת ה' תמימה משבת נפש. עדות ה' נאמנה מחכימת פתי: פקודי ה' ישירים משפתי לב. מצות ה' ברה מאירת עינים: יראת ה' טהורה עמדת לעד משפטי ה' אמת. צדקו יתדו". פסוקים שמלמדים על הכרה בנוכחות ה' בתורה ובעדות ה' ובמשפטי ה' וביראת ה' וכו'.

הארת השבת מתגלה יותר בעת הגאולה

לכן אנו מרגישים לה' דווקא שבשבת כי בה ניכר יותר מתמיד שמלוא כל הארץ כבודו. "הקסד ה' מלאה הארץ". על כן "יראו מה' כל הארץ. ממונו יגורו כל יושבי תבל". כן אנחנו מודים לו אפילו בשעת מצוקה, וזה במזמור "לדוד בשנותו את טעמו לפני אבימלך. ויגרשוהו וילך" שבו אנו אומרים "אברכה את ה' בכל עת. תמיד תהלתו בפי". בשביל זה צריך עין טובה על העולם. "מי האיש החפץ חיים. אהב ימים לראות טוב" וממילא "נצח לשונך מרע. וישפתיך מדבר מרמה: סור מרע ועשה טוב. בקש שלום וירדפהו" כי אתה רואה את הטוב של ה' במיוחד בשבת.

כן אומר משה רבנו ב"תפילה למושה" שה' נמצא תמיד "בטרם הרים ידו ותחולל ארץ ותבל. ומעולם עד עולם אתה אל". ואפילו בגיוגול הוא נמצא "על שחל ופתן תדרוך תרמוס כפיר ותנין". כן מודים לו גם כל הגויים "הודיע ה' וישועתו. לעיני הגוים גלה צדקתו". גם השמיים מספרים כבוד אל. ואפילו עולם החי והצומח "ירעם הים ומלאו. תבל וישבי בה: נהרות ומחאו קף. יחד הרים ורננו: לפני ה' כי בא לשפט הארץ ישפט תבל בצדק. ועמים במישורים". הכול בזכות הארת השבת שמתגלה בעוצמה יתירה בעת הגאולה ו"השמים מספרים כבוד אל".

כל ארבעת מזמורי שיר המעלות שאחריהם (תהלים קכא-קכד) באו כתפילה לגאולת ישראל. ואחר כך הלל המקוצר שאומרים בבית ה'. "הללו לה' הללו את-ישם ה' הללו עבדי ה': שעמדים בבית ה' בַּחצוֹת בַּיַּת אֱלֹהֵינוּ" (תהלים קלה) והלל הגדול "הודו לה' פייטוב פיי לעולם חסדו" (קלז). הלל שבא מתוך שראינו את מעשה ה' כי "השמים מספרים כבוד אל ומעשה ידיו מגיד הרקיע".

ויהי רצון שזוכה ליום שכולו שבת. שיתקיים בו "והיו עיניך רואות את מורדך ולא יכנף עוד מורדך" כי "עין בעין יראו בשוב ה' ציון". אמן ואמן.

סיפורים על הרב זצ"ל

ימלא פי תהלתך

הקב"ה בירך אותנו בעושר גדול, אבל שנים ארוכות ומרות לא זכינו לילדים. כל הטיפולים היקרים וכל הפרופסורים הגדולים לא הצליחו למצוא פתרון לבעיה שלנו, וכך עברו השנים ואנחנו משתוקקים לילדים משלנו. היינו מוכנים לשלם כל מחיר בעולם בשביל זה, ואת הבעיה שלנו הכירו הרבה אנשים ששמחו להתפרנס ממנה.

היינו אצל הרבה רבנים אמיתיים או רבנים מדומים, כל אחד מהם בירך והבטיח ודרש וקיבל כספים רבים לפדיון נפש ולהסרת קללות, הבטיחו לנו הבטחות מרובות, אבל כל זה לא הועיל דבר וחצי דבר.

כשהיינו כמעט על סף ייאוש הציעו לנו לפנות לרב מרדכי אליהו זצ"ל. אמרו לנו שהברכות שלו מתקבלות. כשהגענו אל הרב ותינינו בפניו את צרתנו, אמר לי הרב: זה לא תלוי בי, זה תלוי בך. אם תקראי תהילים בכוונה - מיד תיענה בקשתך. את לא זקוקה לברכות שלי ולא של שום אדם אחר, תעשי מה שאמרת לך ותראי ישועות.

כשיצאנו מהרב בעלי רצה לתת תרומה לשיבה או לרב, כמו שהיינו רגילים לעשות במקומות אחרים, אבל הרב לא הסכים לקחת מאיתנו אף לא פרוטה אחת, אפילו לא לכולל שלו או למקום אחר.

גם קודם לכן נהגתי לקרוא תהילים, אבל כנראה שהייתי עושה את זה כמזווה אנשים מלומדה. בעקבות דברי הרב התמקדתי בכוונת הדברים והרגשתי שגיליתי את העולם הבא ממש בתוך העולם הזה. חשתי כל כך הרבה דבקות בה' בקריאת התהילים, כל כך הרבה שמחה, כל כך הרבה חיבור עם דוד המלך ועם בית המקדש. ממש הרגשתי שהיה לי בבית אוצר ולא השתמשתי בו עד כה.

כמוכן שהדברים היו בדיוק כמו שהרב אמר, וזכיתי מיד להריון. בעלי היה המאושר באדם, ומיד כשנודע לנו על דבר ההריון חזרנו לרב אליהו כדי לבשר לו את הבשורה ולהודות. הרב שמח איתנו ואמר: תמשיכי עם התהילים כמו שאת קוראת בכוונה, כי מי שקורא תהילים בכוונה - נענה.

בעלי הרגיש שהוא חייב לבוא לתת לרב תרומה נכבדה על ההדרכה החכמה שזיכתה אותנו בילד בריא ושלם משלנו. הוא הכין מעטפה עבה, ואני אמרתי בליבי שאין לי ספק שהרב לא ייקח מאומה. אולי בגלל זה הברכות שלו נשמעות בשמיים. הכול אצלו נקי, הכול לשם שמיים. ממש כמו פרקי תהילים שנאמרים בטהרת הלב.

הגענו לרב עם הרך הנולד, הודינו לו נרגשות, והרב השיב בענווה: תגידו תודה לקב"ה ששמע את התפילות שלך ואת התהילים שלך. בעלי הוציא את המעטפה מכיסו, וכאשר הרב הבחין בה הוא אמר: תחזיר אותה לכיס, אני לא צריך מאומה. העיקר שאת תמשיכי עם התהילים שלך.

מאז ועד היום אני משתדלת בכל שבת לגמור את ספר התהילים כולו ומבקשת על כל מי שצריך ישועה, פרנסה או ילדים, וב"ה שמתני לב שכאשר אני קוראת באמת בכוונה, אני נענית. בדיוק כפי שאמר הרב.

(מתוך הכרך העשירי מסדרת "אביהם של ישראל" שיצא זה עתה לאור)

תשובה כהלכה

אפיקום של הציונות. האם מותר לקנות את ספרי "אביהם של ישראל" מספרי מעשר? אפשר, רק אם שמים את הספרים בבית מדרש או בבית כנסת. כספי מעשר לא נועדו לצורך פרטי, אלא אם כן אתה משתמש בספרים לצורכי ציבור.

שחיינו כלל מסכה. אנו עורכים בע"ה בשמיע הבא כנס הודיה על סיום הקוונה. זהו הכנס הראשון שבו משתתף כל בית הספר מאז תחילת הקוונה. האם אפשר לברך בכניסת זהו ברכת "שהחיינו בשם ומלכותך? נכון להביא חולצה חדשה ולברך עליה. לא בגלל שהציאה מקוונה לא מצדיקה ברכה, אלא שלא יודעים את הרגע הנכון לברכה. והחולצה פותרת את הבעיה, כמו בחתונה שמברכים על טלית חדשה.

תחיית הקורע. אין אני, כנער, יכול לעזור ולקדם את תחיית הקודש? היום - בלימוד תורה בשמחה, ובגמילות חסד עם הסובבים אותך. בכיבוד הורים ותלמידי חכמים, ובצדקה עם הנזקקים. מחר - בהשפעה על הציבור שיתחזק ויתעצב.

שלם לה הננין. זכינו לגור באחד מיישובי הבקעה, ובה יש האפשרות לבנות בית. אבל קשה לי המחשבה על בניית בית והשתקעות בשעה שלקבה אין עדיין בית מרגישה שאני שוכנת מהחוסר הגדול כשאני חושבת רק על הבית הפרטי שלי. אין זה יכול ללכת ביחד? כך היה גם כשעם ישראל נכנס לארץ בימי יהושע בן נון. תחילה הקב"ה בונה לנו את הבית, ואז הוא שולח אותנו לבנות את הבית שלו. רצון ה' הוא שנבנה את בתים כאן בארץ, וכל בית נוסף שנבנה בארץ מוביל אותנו לבניית בית המקדש.